داستانی دایکەکەی ئازا – هاوارێکی کاسکەر دژ بە جەنگ.. ئەمە لە کوێیداین !

نووسینی: عەبدوڵا حبە
لە عەرەبییەوە / نەجات عەزیز …

گۆڤاری “تیاتر”ی ڕوسی نمایشکردنی شانۆگەری “دایکە کۆراژ و کوڕەکانی” لەسەر هۆڵی شانۆی دۆیچە تیاتر لە بەرلین بە یەکێ لەو دە شانۆگەریانەی کە جیهانیان هەژاند داناوە. وادیارە ئەم داستانە مرۆڤایەتییە وێناکردنێکی زیندویانەی جەنگە، تەنانەت لە جیهانی عەرەبی خۆیشماندا لەم دەیانەی دوایی‌دا کە ئاگری کۆمەڵێک جەنگ کەوتەتەوە کە هیچ بەرژەوەندیەکی دانیشتوانی ناوچەکەی تێدا نییە جگە لە تیاچوون و ماڵوێرانی و کاولکاری بۆ ناوچەکە.

برتۆڵت برێخت (١٨٩٨-١٩٥٦) ئەم شانۆگەرییەی لە سوید نوسیوە کاتێک هەڵهاتبوو لە ئەڵمانیای نازی لەگەڵ ڕۆشنبیرانی تری ئەڵمان، دوای ئەوەی هتلەر دەستی بە کتێب سوتاندن کرد لە گۆڕەپانە گشتیەکاندا وکەوتە ڕاوەدونانی هەموو ئەوانەی دژ بە ڕژێمە فاشەکەی بوون. برێخت وای دانابوو شانۆگەرەکەی کە هاوارێکی هەورە گرمە ئاسای دژ بە جەنگە، کەسێک ئەدۆزێتەوە بیباتە سەر تەختەی شانۆکانی ئەوروپا و میللەتانی ئەوروپا وەئاگا ئەهێنێ لە مەترسی چارەسەرکردنی ناکۆکەکانیان بە جەنگ. بەڵام برێخت دواکەوت لە بڵاوکردنەوی شانۆگەرییەکەی. کاتێك بە یەکەم جار نمایشکرا لە ساڵی ١٩٤١ لە سویسرا کار لە کار ترازابوو جەنگی جیهانی دووەم دەستی پێکردبوو کە بە ملیۆنەها قوربانی و وێرانبوونی سەدەها شار و هەزاران گوند و لادێی لێکەوتەوە. بۆیە، کەس نەبوو لە ئەوروپییەکان گوێی لە ئاگادارکردنەوەکەی بگرێت سویسرەکان نەبێت، کە خۆشیان زوتر شەڕی سی ساڵەیان کردبوو بەڵام دەرئەنجامەکەی دامەزراندنی سویسرای فیدراڵ بوو.

بەم شێوەیە برێخت نەیتوانی بینەری ئەوروپی بۆ شانۆگەرییەکەی بدۆزێتەوە هەتا ساڵی ١٩٤٨ کاتێك داوای لێکرا هەستێ بە دەرهێنانی کارەکەی لەهۆڵی شانۆیی “دۆیچە تیاتر” دوای جەنگی جیهانی دووەم.

ئەویش ڕازی بوو بە دەرهێنانی شانۆگەریەکەی و یەکەم نمایشی لە ساڵی ١٩٤٩ کرا. لەسەر شانۆ، جلە کۆن و شڕەکانی ئەکتەرەکان، کە لە سەدەی ح□قد□هەمدا ژیابوون لە جلی خەڵکی ئەڵمانیای ئەوکاتە ئەچوو. بینەرانی شانۆ بەتەواوی ئاوێتەی ڕووداوەکانی شانۆگەریەکەی بوون و بەدەمەوەچوونێکی تەواویان هەبوو لەگەڵ دایکە ئازاکە-(کوراژ)- کە هێلینا ڤایگل هاوسەری برێخت ڕۆڵەکەی بینیبوو. چونکە واقعی خۆیانی بیر ئەخستنەوە.

برێخت تەنها چاوەڕێی دەربڕینی هاوسۆزی نەئەکرد لە جەماوەرەکە لەگەڵ پاڵەوانی شانۆگەریەکە، بەڵکومەبەستی تێگەیشتنیان بوو لە مانا شاراوەکانی بیرۆکەی شانۆگەری□کە. واتا وەستانەوە دژ بە جەنگ و بەهانەکانی هەڵگیرساندنی. بۆیە دەستکاری کرد لە هەندێك بەش لە تێکستەکە و هەندێک داهێنانیشی کرد لە کاری دەرهێنانەکەی. ڤایگل ڕۆڵێکی یارمەتیدەرانەی زۆری هەبوو لە گەیاندنی مەبەستی نوس□ر□ل□ □□ی بەرجەستەکردنی ڕۆڵەکەی بە شێوەیەکی وشك و دوور لە هەڵچوون بەشێوەیەک کە هیچ بوارێکی بۆ بینەر نەهێشتەوە جگە لە هاوسۆزی لەگەڵ دایکە کۆراژ. بیرۆکەی داوای ئاشتی بەتەواوی دەستی بەسەر نمایشکردنی شانۆگەری□کەدا لە ساڵی ١٩٤٩ دا کێشابوو، دەنگدانەوەیەکی گەورەی هەبوو لای جەماوەر لە سەردەمی هەڵکشانی مەترسی شەڕی سارد. هەروەها بە ڕوونی پاڵنەرە ئابوریەکانی جەنگی ئاشکرا کرد و پێویستی ئاشکراکردنی تاوانەکانی شەڕ پەیوەست بە ئایدێۆلۆژیای دوژمنکارانە و پاڵنەرە داراییەکان بۆ هەڵگیرساندی جەنگ. ئاشکراکردنی ئەوەی کە بزنس لە پشت هەموو شەڕکانەوەیە لەم سەردەمەماندا.

هەرچەندە دەسەڵاتی داگیرکەری ئەو دەمەی سۆڤێت خۆشحاڵ بوو بە نمایشکردنی شانۆگەرێیکە بەوەی کە دژ بە بیرۆکەی جەنگە و کۆمەکی برێخت و شانۆکەشی ئەکرد ئەکرد، بەڵام هەندێک لە رەخنەگرانی سۆڤێت پێیان وابوو شانۆی داستانییانەی برێختی ناگونجێت لەگەڵ یاساکانی ڕیالیزمی سۆسیالیستی. ئەمەش دواتر بو بە هۆی ساردی هەڵوێستی وڵاتانی بلۆکی سۆسیالیست لە کارەکانی برێخت بەشێوەیەکی گشتی. بەڵام برێخت سەرکەوتنێکی گەورەی لەلای جەماوەری پێشکەوتنخوازی دژبەجەنگی ئەوروپای خۆرئاوا بەدەست هێنا پاش نمایشکردنی شانۆگەری□ک□انی لەلایەن تیپە شانۆیەکەیەوە- برلینەر ئنسابل- لە پاریس ١٩٥٤ و لەلەندەن لە ١٩٥٦.

برێختی شانۆنووس، دەرهێنەر، شاعیر و ڕەخنەگر، لەسەرەتای تەمەنی لاوێیتیدا خۆی بۆ خوێندنی پزیشکی ئامادەکرد بوو بەڵام بەرەو ئەدەب

وەرچەرخایەوە، عەودالەی ئەدەبی یۆنانی کۆن بوو، درامای داستانی یۆنانی زۆر کاری تێکرد. گەلێک شانۆگەری نوسی لەوانە: "کردەوە" و "تێپەڕ لە شەودا" و "ئەم سەربازە چیە و ئەویتریان چیە" ئۆپێرای سێ پێنی" و "ترس و ڕەشبینی لە ڕایخی سێیەم" و "پیشەی ارتۆرۆ وی" و "دایکە کەراژ و کوڕەکانی" و "بازنەی تەباشیری کەوکازی" و "ژیانی گالیلۆ" و بەڵێکی تر. بەڕاستی هەموو کارەکانی داستانی ئەدەبی شانۆیی سەردەمن.

ڕوداوەکانی شانۆگەری "دایکە کەڕاژ و کوڕەکانی" ئەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی جەنگە ئایینیەکانی ئەوروپا، بەتایبەتی بەهاری ١٦٢٤ کاتێک سوپای شای سوید خۆی ئامادە کردبوو بۆ داگیرکردنی پۆڵەندا، شارەزایانی سوپا کە شەڕ بە تاکە ڕێگا دائەنێن بۆ سەپاندنی " سیستەم و شارستانیەت"، هەڵئەستن بە کاری سەربازگیری گەنجان و ئامادەکردنیان بۆئەرکەکانی داهاتوو. بەڕای سوپا، بەبێ شەڕ و توند و تیژی هیچ ڕەوشتێك نابێت- بەبۆچونی ئەوان ئەگەر سیستەمی سەربازی بالادەست نەبێ ئەوا تاک بە گوێرەی حەزی خۆی ئەسوڕێتەوە و بەکەیفی خۆی هەموو شتێک ئەڵێت و بەئارەزووی خۆی ئەخوات. کەواتە ئەمە چ سیستەمێکی دەوڵەتە کە بەبێ فەرمان و بە بەشکردنی ئازوقە و لێپرسینەوە بەڕێوە ئەڕوات!.

شانۆگەری دایکی ئازا

لە شانۆگەرییەکە، دوو گەنج عەرەبانەکەی دایکە ئانا ڤیرلینگ ڕائەکێشن کە فرۆشیارێکی گەڕۆکە (بە ڕەچەڵەك خەڵکی باڤاریای ئەڵمانیایە) و نازناوی "کەڕاژ" واتا ئازای لێنراوە، چونکە لە بۆردمانی تۆپەکان و گزەی گولە نائەترسا. بەعەرەبانەکەیەوە کە هەردوو کوڕەکانی ڕایان ئەکێشا لەگەڵ کەتیبەی فنلەندی دووی سوپاسی سویدیدا ئەسوڕایەوە و شتی پێ ئەفرۆشتن. هەردوو کوڕە گەنجەکەی و کچە ڵاڵەکەی نازناوی جیاجیان هەبوو چونکە کەس بە دەقیقی نەیئەزانی باوکەکانیان کێیە، سەربازی سوپای جۆراوجۆر بوون و لەوانەیە لەشیان کوژا بێ یان بە سەروشوێن بووبێ. هەر لەو کاتانەدا فەرماندەی کەتیبەکە کوڕە گەورەکەی، ئیلیف، ئەباتە ڕیزەکانی کەتیبەکەوە و لەیەکێک لە شەڕەکاندا ئەکوژرێ. بەو شێوەیە دایکە یەکێک لە کوڕەکانی لە دەست ئەدات. دوای تێپەڕ بوونی سێ ساڵ لە شەڕ، دایکە دیل ئەکرێ لەلایەن سوپای دوژمنانەوە بەڵام بە گۆڕینی ئاڵای سەر عارەبانەکەی کە ئاڵای لوسەرەکان بوو و دانانی ئاڵای کاتۆلیکەکان و خۆی لە مەترسی ڕزگار ئەکات. کاتێك سوپای دوژمن داوا لە کوڕە بچوکەکەی، شڤیتسەرکاش، ئەکەن شوێنی گەنجینەی

کەتیبەکەیان پیشان بدات و ئەویش ڕەتی ئەکاتەوە تەقەی لێ ئەکەن ئەیکوژن. لاشەکەی پێشان دایکە ئەدەن نکولی لە ناسینی ئەکات بۆ ئەوەی عەرەبانەکە و شتومەکەکانی لەدەست نەچێت. بەو شێوەیە شەڕ چەند ساڵێک بەردەوام بوو دایکەش بە وڵاتانی پۆڵەندا و مەراڤیا و باڤاریادا سوڕایەوە. لەکۆتاییشدا سەربازەکان بەزۆر لاقەی کچەکەیان کرد و دەمچاویشیان شێواند بەڵام دایکەی ئازا دانی بەخۆدا گرت بەتایبەتیش پاش ئەوەی کە لەو کاتانەدا لە تروپکی سەرکەوتنی بازرگانەکەیدا بوو.

لە ساڵی ١٦٣٢ پاشای سوید، گۆستاڤ ئەدۆلف ئەکوژرێت و ئاگربەست ڕائەگەیەنرێت، بازرگانەکەی دایکەی ئازاش هەڕەشەی مایەپووچی دەتە سەر. ئەو پەیوەستی بە ئاشتی نەبوو، شەڕ سەرچاوەی سەرەکی بژێوی بوو، خۆزگەی هەڵگیرسانی شەڕی ئەخواست. شەڕی نێوان کاتۆلیکەکان و پرۆتستانتەکان ١٦ ساڵی خایاند، نیوەی خەڵکی ئەڵمانیا تیاچوو، وێرانی و برسێتی هەموو لایەکی گرتبووەوە، لەکۆتایی شانۆگەرییەکەدا سەربازەکان کاترینی کچی ئەکوژن چونکە خەڵکی گوندی وەئاگا هێنا لە هاتنی سەربازەکان بە لێدانی تەپڵ بە مەبەستی ڕزگار کردنیان لە کوشتار. بەم شێوەیە جەنگ هەموو مناڵەکانی دایکە کۆڕاژی قووتدا بەڵام ئەو هێشتا بەردەوامە لە ڕاکێشانی عەرەبانەکەی بەتەنیا و سەربازەکان بەلایدا تێئەپەڕن و ئەویش هاواریان لێ ئەکات: " بمبەن لەگەڵ خۆتان"

بەدبەخت لە شانۆی داستانییدا فایلەسوف و شانۆنوسیش لە هەمانکاتدا؛ چونکە کارەکانی پێناسە ناسراوەکانی شانۆ تێئەپەڕێنێ. لە نوسینی شانۆگەرییەکانیدا زۆری لە کارە درامییە یۆنانییە کۆنەکان وەرگرتوە بەتایبەتی لە شانۆگەرییەکانی سۆفۆکلیس کە زۆر پێیان سەرسام بوو. ئەم نوسەرە هەڵکەوتووە گرنگی زۆری بە ڕوداوە مێژوییە مەزنەکان ئەدا، ئەم گرنگیپێدانەش مەودایەکی کۆمەڵایەتی و ڕەخنەگری بە کارەکانی ئەبەخشێت. کۆمەڵێک پێکهاتە کارەکانی جیا ئەکاتەوە، لەوانە گەیشتن بە تروپکی ڕوداوە درامەکان چەند جارێك و چارەکردنیان و جیاکردنەوەی سەردەمی ڕوداوە درامەکە و سەردەمی نوسەر. بە شێوەیەک کە نووسەر لەسەر تەختەی شانۆ گێڕانەوەیەکی بەسەرهاتەکان پێشکەش ئەکات بەڵام کۆتاییەکەی زانراوە. بە بۆچونی برێخت ژیان لە شانۆی ئاساییدا بینراوە، بەڵام ڕوون نیە. بۆیە لە شانۆگەرییەکانیدا کەسایەتی گێڕەرەوەی داهێناوە. واتە ئەکتەرێك کە کۆمێنت لەسەر ڕوداوەکان ئەدات بەبێ ئەوەی یەکێک بێت لە پاڵەوانەکای شانۆگەرەکە و ئەکتەرەکان لە نمایشەکانیدا پەیوەستیان

بۆ بنینی ئەڵ نیە.

شانۆی عەرەبی ئەمڕۆ پێویستی بە داهێنانی برێخت و بلیمەتانی تری جیهانی شانۆییە بۆ سود وەرگرتن لە شارەزاییان لە پێناو دەرچوون لە دۆخی چەقبەستوو لەم سەردەمی پاشەکشەکردنە ڕۆشنبیرییەی کە جیهانی عەرەبی گرتەوە بەگشتی. ئەمڕۆ ڕۆشنبیرانی عەرەب خۆیان دان بە خراپبوونی کاری داهێناندا ئەنێن لەناویشیاندا داهێنان لە بواری شانۆ، وەکو بەڵێی ئەم وڵاتانە کەسایەتی بەهرەمەند و داهێنەری وەکو نجیب مەحفوز و مهدی جەواهری و غایب گعمە فەرمان وجواد سەلیم و محمود سەبری و دەیانی تری وەکو ئەمانی بەخۆوە نەدیبە. سەبارەت بە عێراق، ئەتوانین بڵێین وڵاتەکە پاش ئەو هەموو شتانەی توشی میللەتەکەی بوو، سینەما و شانۆ و هونەری تەشکیلی و میوزیک و هونەری فۆلکلۆری، تەنانەت شیعر و چیرۆک و ڕۆمانیش لەئاستێکدا نیە کە بەرزی بکاتەوە بۆ ئەو پایەیەی کە شایانی بێت. نەک تەنها لەسەر ئاستی جیهانی، بەڵکو لەسەر ئاستی ناوچەیی و ئاستی وڵاتانی جیهانی سێیەمیش بە شێوەیەکی گشتی.

شانۆگەری “دایکە ئازاکە”، گرنگییەکی تایبەتی هەیە بە ئەمڕۆی ناوچەی عەرەبی کە جارێك بە چەندەها جۆر شێوەی تایفەگەری و جارەکی تر بە شێوەی دەستەوەردانی دەرەکی بە بیانوی بەرگری لە دیموکراسیەتدا تێئەپەڕێ. چین و توێژانێکی دیاریکراو لە کۆمەڵگا هەڵکەوتون هیچ لاریەک نابینن لە بەکوشتدانی ڕۆڵەکانی لە پێناو سەروەت و ساماندا. کە هیچ بەهایەکی نیە لە پاش تیاچونی ئەو ڕۆڵانە. لەم توێژانەدا بەها مرۆڤایەتیەکان وون ئەبن و چەمکانێکی وەک نیشتمان، ئازادی، شکۆی مرۆڤایەتی، مانای خۆیان لەدەست ئەدەن.

لە عەرەبییەوە / نەجات عەزیز -١/٧/٢٠١٧

-——————————

سەرچاوە:

الحوار المتمدن -ژمارە 3881-١٥/١٠/٢٠١٢

لە ژمارە 3ی گۆڤاری هانا بڵاو بۆتەوە

ئەو ڕۆژانەی نیشتمان هی هەمووان بوو … عەزیز ڕەئووف

هەمیشە سەرسام بووم بە شتە بچوکەکان، ئەوەی بۆ من گرنگە بینینی شتە وردەکانە لە سەردەمێکی دیاریکراودا هیندەی ڕووداوە گەورەکان. بۆ من گرنگە بزانم لە سەردەمی خەباتی چەکداریدا ڕووداوە بچوکەکان چۆن ڕوویانداوە، بۆ من گرنگە لەو عەسرەدا دۆخی خەڵك چۆن بووە؟ کچان چۆن عاشق بوون؟ بۆنی دیواری خانووە قوڕەکان و دەنگی کەڵەشێر و بەرامەی خۆڵی دوای باران. بۆ من گرنگە بزانم پێشمەرگە لەدەرەوەی چالاکی چی کردووە؟ چۆن دابەش بوون بەسەر ماڵەکاندا و هەستی خاوەنماڵ بۆ پێشمەرگە چۆن بووە؟ بۆ منی فزولی ئەوە گرنگ بووە چۆن بەرپرسەکان بۆڵەیان کردوە و چ فسکەفسك پیلانی ژێربەژێر و کوتلەیەکیان دروست کردووە کە خاڵی بووە لە فکر و زیاتر دەنگەدەنگی پۆست و کورسی بووە ئەوەندەی مەبدەئو بیر و باوەڕ بێت. ئەوەی بۆ من لە کتێبی ” ئەو ڕۆژانەی نیشتمان هی هەمووان بوو” گرنگە ئەوە بوو تێ بگەم لەو عەسرەدا بۆ بزوتنەوەی حەقە دەتوانێت بە یەکسانی لە ئازادی ژن بڕوانێ بەڵام پارتێکی چەپی وەك کۆمەڵەی ڕەنجدەران توانای ئەوەی نەبێت ژن لە ڕیزەکانی دروست بکا؟

هە□ا□ کوێستانی، ئەو ناوەی بۆ ئێمەی هەرزەکار لە سەرەتای نەوەتەکاندا ناوێکی دیارە. خوێندکاری ناوەندیم لە ئۆردوگای تەکیەی کاکەمەند و هاوڕێیەکم کتێبێکی ڕەش و سپی چاپێکی ناشرینم بۆ دێنێ ” ئافرەت و ژانی لەدایکبوونێکی نوێ” نوسینی هە□ا□ کوێستانی ، بە چاپی کۆن نوسراوە و نوسینەکە لەناوەوە ئەوەندە کاڵە زۆرێك لە وشەکانی بە قەڵەمی جافی شین تۆخ کراونەتەوە تا بتوانرێت بخوێندرێتەوە. زانیم لەبەردەم کتێکی تەواو گرنگدام، زانیم لەو عەسرەدا لەشاخ کەسانێك هەبوون خەونی گەورەیان هەبووە و شۆڕشیان تەنها لە یاخیبوونی چەکداریدا کورت نەکردۆتەوە. تەلەفزیۆنە تاقانەکەی گەلی کوردستانیش جارجار سرودێکی ئازاد خانەقینی دوای یادی شەهیدێك یان یادکردنەوەی شەهید ئارام یان هەر پاڵەوانێکی تر بڵاوەکاتەوە و نوسراوە: هۆنراوەی هە□ا□ کوێستانی.

ئەم ناوە ئیتر ون دەبێت و هیچ یادەوەرییەکم نیە لەگەڵ ناوی ئەم نوسەرەدا تا ساڵی 2008 ناوی هە□ا□ کوێستانی لەگەڵ چەند کەسێکی تردا دێت کە شۆڕش لە ڕیزەکانی خۆی دەریاندەکات و ئەو پارتەی کە گەنجێتی تیا سەرف کردووە بە بڕیارێك لە ڕیزەکانی دووری دەخاتەوە.

منیش ئەوکاتەی پێم وابوو دەبێت هێزێك بێت دنیای ئێمە بگۆڕێت، لە ڕۆژنامەی ڕۆژنامەی بزوتنەوەی گۆڕان بابەتێك لەسەر هەڤاڵ کوێستانی و هاوڕێکانی دەنوسیم بەناوی ” شێرۆش کوێرەکانی دەردەکات” و هەر ئەو کات ڕەوانشاد نەوشیروان مستەفا بە کاك عەدنان عوسمانی سەرنوسەری ڕۆژنامەکە دەڵێ ئەو کوڕە کێیە ئەم نوسینەی نوسیوە؟ کاك عەدنانیش دەڵێ ئەوە عەزیز ڕەئووفە و برای محەمەد ڕەئووفی خۆمانە، کاك نەوشیروان دەڵێ پەیوەندی پێوە بکە با بیبینم. کاك عەدنان تەلەفۆن دەکات و بەیەکەوە بە گردەکەدا هەڵدەزنێین بۆ بینینی کاك نەوشیروان.

پێش ئەوەی بگەینە لای کاك نەوشیروان هەر لەسەیارەکەی کاك عەدناندا خەیاڵم دەڕوا (ساڵی 1987 ە، ئەوکاتەی منداڵ بووم لە لادێ و تراکتۆرێکی پڕ لە چەکی ئێرانی کە چەند پاسدارێکی سەرتاشراوی تێدایە بەناو گوندەکەمان “بێدەر” لە نزیك چیای خاڵخاڵان تێدەپەڕێت و لای ئێمەی منداڵ ئەم وێنەیە تەواو غەریب بوو، لەپڕ گوێم لە دەنگێك بوو وتی: ئەوە کاك نەوشیروان لە پشتەوە بە پێ دەڕوات، بە گردەکەی پشت ماڵی خۆماندا هەڵدەزنێین تا کاك نەوشیروان ببینین و کە چوینە سەر گردەکە پیاوێکی بەژن باریك لە ناوەڕاستی دوو سێ پێشمەرگە بە خێرایی بە پێ دەڕوات و تەنها لە پشتەوە دەیبینین). ئێستا لەگەڵ کاك عەدناندا بە گردەکەدا هەڵدەزنێین و ئەم جارە ڕووبەڕوو پیاوێك دەبینین کە پشتی لە هەموو سەروەری و خەبات و ماندووبوونی ڕابردووی خۆی کردووە و لەسەرەتاوە دەستی پێ کردووە و نوسینێکی من دەخوێنێتەوە کە کەم تا زۆر کۆمەك بە بزوتنەوەکەی بکات. کاك نەوشیروان بە قاتێکی کوردی خاکیەوە توند دەستەکانم دەگوشێت و لە دانیشتن لەگەڵماندا بێتاقەت نابێت تا خۆمان کاتمان درەنگ کرد و پێویست بوو بڕۆین ئەو پیاوە بێتاقەتی بە ڕوخساریەوە دیار نەبوو، کە هەڵدەستین جارێکی تر دەستەکانم دەگوشێت و دەستخۆشیم لێ دەکات و تا دەرەوە لەگەڵم دێت کە بۆ من زۆر تازە بوو سەرکردەیەك ببینم ئەوەندە خاکی بێت و قەدری نوسەری لابێت. بەڵام پاش ماوەیەك کە هەڤاڵ کوێستانی و هاوڕێکانی بوون بە گۆڕان، ئینجا زانیم بۆ کاك نەوشیروان نوسینەکەی منی بەدڵ بوو.

من هەڤاڵم وەك نوسەر خۆش دەوێت کە پیاوێکە پڕە لە ئەدەب و میهرەبانی و چاوە شینەکانی ئێستاش دنیایەك خەون و ئومێد، لەگەڵیدا ماندووبوون و مەرگی عەشقی “کاڵێ”ی تێدا شاردراوەتەوە کە کاڵێ بۆ یەکەمجار لە لادێ دەیەوێت ئەم پێشمەرگە تۆزاویە ماچ بکات

بەڵام هەڤاڵ شۆڕشی لە ماچ و عەشق و دڵداری لا پیرۆزتر دەبێت و ڕێگە بە کاڵێ نادات ماچی بکات.

کۆتایی کتێبەکەی هەڤاڵ کوێستانی (ئەو ڕۆژانەی نیشتمان هی هەمووان بوو) کاسم دەکات، هەناسەم پێ نادرێت. لەو عەسرەدا کە چەندین هەڵە و کەم و کوڕی لەناو شۆڕشدایە سەرکردەی شۆڕشەکە شاعیرێك لە ژوورەکەی خۆی دەخاتە بەردەم لێپرسینەوە. نامەکانی پیشان دەدات کە بۆ هاوڕێکانی ناردووە و چۆن کۆپیان کردووە و وەك ڕاپۆرت ناردویانەتەوە بۆ سەرکردەی شۆڕش. سەیری ئەم هەموو جاسوسیکردنە بەسەر یەکتردا. ئەم هەموو تاڵانی و ناشرینکردنەی شۆڕش کە پێشمەرگە سەلاجەی تاڵانی دەدات بە کۆڕدا، کەچی شاعیرێك وەك ئەوەی تاوانی گەورەی کردبێت لەبەردەم سەرکردەی شۆڕشەکەدا هاواری بەسەردا دەکرێت و وەك خائینێك مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

دوای ئەوەی کاك نەوشیروان بەڕێم دەکا و دەسخۆشیم لێ دەکا لەسەر نوسینی "شۆڕش کوڕەکانی دەردەکا" کە بەرگریکردنە لە هەڤاڵ کوێستانی و هاوڕێکانی هەست دەکەم سەرکردەیەك قەدری نوسینی لایە، بێئاگا لەوەی کە قەدری ئەو نوسینانەی لایە کە بەدڵی ئەو دەنوسرێن لە دوای هەڤدەی شوباتی 2011 کە هەست دەکەم گۆڕان ناتوانێت هیچ لە دنیای ئێمە دەسکاری بکات، لە ڕۆژنامەی "هاوڵاتی" و "ئاوێنە" چەند نوسینێکی ڕەخنەئامێز لەسەر بزوتنەوەی گۆڕان و خودی کاك نەوشیروان دەنوسم، بەڵام چونکە بەدڵی کاك نەوشیروان نیە نە حەز بە بینینم دەکات و نە وەك یەکەم جار بەدوامدا دەنێرێت، بەپێچەوانەوە بەشێکی زۆری گوڕانخوازانی تەنیشت ژوورەکەی، هێرشی ناڕەوا و تەنانەت بوختانی شەخسی دەخەنە پاڵم، بەشێکیان ئەوانەبوون کە دەیانویست لەسایەی گۆڕاندا پۆستێکیان دەسکەوێت و دەستیشیان کەوت. دوای ئەوەی کارکردنی من و هەردی مەهدی هاوڕێم وەك نوسەر لە ڕۆژنامەی ڕۆژنامە کۆتایی پێدەهێنرێت و دوو هاوڕێی لەوێ کاردەکەن کە لە ئێمە دڵسۆزتر خۆیان بۆ گۆڕان و نەوشیروان مستەفا نیشان دەدەن، دواجار ئەو دوو برادەرە ڕوو دەکەنە کەناڵی " ڕووداو"ی پارتی بۆ کارکردن و من بەرەو دورگەی قوبرس و هەردی بەرەو تاران بۆ مەبەستی خوێندن سەری خۆمان هەڵدەگرین.

ئیدی یەکێك لە ئیشکالە گەورەکانی دنیای ئێمە ئەو بەرپرسانەن کە تەنها دەنگی خۆیان و دەوروبەریان دەبیستن و تەنها ئەوکات دەنگی تۆیان لا گرنگە کە وەك ئەوان بیر بکەیتەوە. دواجار لەڕۆژی 20ی مایسی ئەمساڵ لە مزگەوتی گەورەی سلێمانی بەچاوی پڕ فرمێسکەوە چاوم بە کاك نەوشیروان دەکەوێ بەڵام ئەو لە تابوتێکدا ڕاکشاوە و

بۆ هەتاهەتا چاوەکانی لێکناوە.

لە چاوەڕوانی جەنگێکی تردا ... شەرزاد وەتادۆست

ڕەنگە مێژوویەکی زێدە دوور بێت ئەو ناوچەیەی پێی دەوترێت “ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست” ساڵان و سەردەمێکی بۆ جەنگ و ئاژاوەی بەخۆیەوە بینی بێت ، ساڵانی ئاشتی و خۆشگوزەرانی لەم ناوچەیە هەردەم ساڵانێک بوون زۆر زوو تێپەڕیون و هەمدیسان جەنگ و کاولکاری بەرۆکی وڵاتانی ناوچەکەی گرتووتەوە ، ڕەنگە هۆکارگەلی زۆر لە پشت بوون بۆ گ[illegible]پانی جەنگی ئەم ناوچەیەوە بن ، بەڵام دەکرێت دیارترینیان لە دوو هۆکاری سەرەکی کۆبکەینەوە ، کە لە پشت زۆربەی ململانێکانی ناوچەکەوەن ، ئەوانیش جیاوازی قوڵی ئاینی لە نێوان ئاینە جیاوازەکان هەم لە نێوان مەزهەبە جیاوازەکانی یەک ئاینیش ، هەروەها دەوڵەمەندی ناوچەکە بە زۆربەی سامانە سروشتییەکان بە تایبەت نەوت وای کردووە بێتە شوێنی چاوتێبڕین و پەلاماردان و دەستێوەردانی وڵاتانی ئەم ناوچەیە لەلایان زۆربەی زلهێزەکانی جیهان.

ئەوەی لێردە پێویستە تیشکی بخەینە سەر داهاتووی ناوچەیەکە ، کە ئاخۆ دوای کۆتایی هاتنی بە جەنگی “داعش” و لەناوبردنی ئەو گروپە چ جەنگێک چاوەڕێ ناوچەکە دەکات ، ئاخۆ ئەمریکا و هاوپەیمانەکانی بەرامبەر بەهێز بوونی هەژموونی ڕووسی و ئێرانی لە ناوچەکە بێدەنگ دەبن ، کە دەکرێت لەمڕۆ گۆڕانکاریە خێراکانی لەم ماوەیە دا لە چەند وڵاتێکی عەرەبی ڕوودەدەن بە تایبەت وڵاتی سعودیە و هەڕەشەکانی ئەمریکا لەسەر ئێران و گرووپە شیعە چەکدارە هاوپەیمانەکانی بەتایبەت لە نیزیک بوونەوە لە کۆتایی هاتنی “داعش” دەگەینە ئەو دەرەنجامەی بەڕێ جەنگێکی چاوەڕوانکراو لە داهاتوویەکی نزیک لە نێوان ئەو دوبەرەیە ڕوودەدات ، کە ئامانج لە جەنگە بچووککردنەوەی هەژموونی ئێرانە لە وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست ، ئەمەش دەکرێت لە ڕێگای بچوککردنەوە یان لاناو بردنی ئەو گروپە چەکدارانە دەبێت کە هاوسۆزن لەگەڵ ئێران ، بەتایبەت لە

لوبنان و سوریا و عێراق و یەمەن ، هەرچەندە ئەو جەنگە ئاسان نابێت کاتێکی درێژ و دارایەکی زۆر زیاتری لەوەی لە "داعش" ی پێویست دەبێت ، کە تەچووی ئەم جەنگە دەبێت وڵاتی سعودیە و وڵاتانی ناوچەکە لە ئەستۆی بگرن و هەرخەشیان لە ڕێگای جیاوازەوە بەژداربن ، دیارە ئامانج لەم جەنگە چاوەڕوانکراوە لەناوبردنی دەسەڵاتی ئێستای ئێران نیە ، بەڵکو ئامانج لێی بچوکردنەوە ئەوە دەسەڵاتەیە بەمەبەستی هاوسەنگ بوونەوەی بەرەی شیعی و سوننی لە ناوچەکە.

لەناوبردنی لاوازکردنی زیاد لە پێویستی ئێران ڕەنگە خۆی زیان بە بەرژەوەندیەکانی خۆی بگەیەنێ لەم ناوچەیە ، چونکە لە بەرژەوەندی ئەمریکا دایە ئەم دوو بەرەیەی ناودەبرێت بە شیعە و سوننە لە ئاستێکی یەک دابن ، چونکە بەلاوازبوونی تەواوی هەرلایەنێک ئەوا ئەگەری پێکدادان و شەڕ کەم دەبێتەوە ،کە ئەمەش لە بەرژەوەندی ئەمریکا و وڵاتانی زلهێزی دوونیا نیە ئەم ناوچە دەوڵەمەندە بە نەوت ئارامی بە خۆیەوە ببینێت.
ئەگەر باسی لێکەوتەکانی ئەو جەنگە بکەین بە گەلی کورد ، ئەوە بەمان دەردەکەوێت ، کورد بەهۆی پێگەی جوگرافی کە خاکی کوردستان دەکەوێتە قوڵایی ئەم ناکۆکیانە ، ئەگەر بێت و ژیرانە مامەڵە نەکات هاوسەنگی ڕانەگرێت لەنێوان ئەم دووبەرەیە ، ئەوا وەک مێژوو دووبارە بووەکەی ئەم جارەش هەمدیسان دەبێتەوە سەرەڕۆمی ئەم جەنگە و هەم خاکی کوردستانیش دەبێت بە بەشێک لە گۆڕەپانی ئەو جەنگە .

هەر بۆیە زۆر گرنگە هەموو لایەنە کوردیەکان لە پارچە جیاوازەکانی کوردستان بەتایبەت لە باشور و ڕۆژئاوای کوردستان زۆر بە ووردی مامەڵە لەگەڵ هەموو ئەگەرێک بکەن ، کە لەم ماوەیە ڕووبەڕووی ناوچەکە دەبێتەوە و بە چاوێکی سیاسی درێژ بینیەوە سەیری هەر گۆڕانکاریەک بکەن ، بەڵام دەبێت دان بەو ڕاستیە تاڵە دابنێین بەهۆی ناکۆکی ناخۆیی ناو ماڵی کوردی هەم لە هەرێمی کوردستان هەم لە پارچەکانی تری کوردستان بەتایبەت بەهۆی شکستی ڕووداوەکانی 16ی ئۆکتۆبەری ئەم مانگی ڕابردوو، ڕەنگە دەرباز بوون و خۆ دوورگرتن لەم جەنگە چاوەڕوانکراوە کارێکی ئەستەم بێت ، بەڵکو زۆربەی ئەگەرەکان وابیشان دەدەن هەمیسان گەلی کورد و خاکی وکوردستان دەبنەوە قوربانی دەستپێکی جەنگێکی مەزن لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست.

□و□ەسمی کردنەوەی پەیکەرێك ... سەباح ڕەنجدەر

بۆ نەژاد عەزیز سورمێ...

خودا بەنیازی سڵاو چاوی داوەتە دەستێك
دەبدەبەی ڕەنگاوڕەنگی پێوە بشەكێتەوە
قوماشی ڕەش و سپی بڕی
پیت ڕژانە ناو دەمم
توانیم وشە لێكدەم و داوا بكەم
مانگ بەسەر هەولێرەوە پڕ و نارنجی و لە گڕوگاڵدا بێت
بەو نازەی داویەتییە ئاوی ڕژاوی حەفت چیایان
چەتر هەڵدا
پەیكەرێك حەفتا ساڵ پیاسەی كردبوو
ئاوێنەی دابووە ژن و شووشە بۆنی وەرگرتبوو
سەیری پەند و وێنەی سەر قەڵغانی كردبوو
قسەی توندیشی لەگەڵ وەردیان كردبوو
نامەی لەسەر باڵی بە ناز و فیزی كۆلارە نووسیبوو
سەرسام بوو بە
گوێی كەروێشك و
گوارەی شۆڕ و
پیاڵەی چا و
ڕوونکی ڕووی زەوی
بلووری لامپای سڕیبووەوە
تووتن و پایپی خۆش كردبوو
زۆر تەماشای ڕوخساری دایك و باوكی كردبوو
وایدەزانی دەمرن و بە جێی دەهێڵن
پەیوەندییەكانی نێوان درەخت و باڵندە و هێلانە و هێلكەی باش ناسیبوو
گڕوگاڵ و دارە دارەی منداڵیی دەبێتە كاروانسەرا
یەكەم هێلكە لەوێ ترووكا
یەكەم ئاو لەوێ ڕوونبووەوە

یەکەم باڵ لەوێ فڕی
یەکەم شیر لەوێ هەوێنکرا
لە بریقەی خان و مانی ڕەش و سپی
ڕەنگەکانی دی لەواندا دەڕژێتە سەر نۆتەی سروودەکانمان
سروود بووە پشتی ئەسپ
بەکامی دڵ سۆز و ئاوازی گیان دەدا بە پاڵەوانی هیوا و فەرموودەکانمان
باڵندەی هەمەجۆری شادمانی لەشکری بوون
پەلکەزێڕینەش بیر و بۆچوونی
لەشکر کە دەڕژێنە بڵندایی دەموچاوی
بەنیازی ناسکبوونەوەی نیشتنەوە و بڕیاردان لەسەر مانەوە و کۆچ
بیر دەکەنەوە و قسە و باس دەدرکێنن
ئێمە زۆر پێویستمانە بیزانین
گوڵەکانی لە ڕێوڕەسمی لەدایکبوون و مردنی دەخرێنە سەر پەیکەری
تەنیان وەك تەڵە شخارتەی بەکارهاتوو بۆ داگیرسانی مۆمی سێبووری
بولبول لە پاڕیان بانگی بەچل باڵفڕین و نیانی جۆلانەی ون کردووە
دوای سەرگەرمی دیتەنییەك
گۆشەنشین و خەواڵوو
ماسوولکەی جەستەیان دەمەتەقێی لەگەڵ هێز بە کۆتا دەگات
چێژ لە زوڵاڵی ئاو و ئەو ڕۆژانەی دەزانن ژیان چییە وەرناگرن
بەڵام خەیاڵ کە دووڕوویی مرداندووە
بۆ بگرە و بەردە بە هەموو شتەکانی دەگەیەنێت
لە بۆنەی ئاشقبوونی شەونمی سەر گیا و شەڵی چاوەزار
دەبێتە دەستی لەناو قۆزاخەدا ژیاو بۆ خۆشی و ناخۆشییەکان
هەڵیدەداتە ناو ئاهەنگەکانی کۆچەرییان
بیرەوەری گوڵڕایەڵی دەبێ و سوودی پێدەگەیەنێت
هەڵە و نوێژە دروێنەی لە بیر دەباتەوە
دەستێك لە گۆڕانەوە ڕاستگۆ و ناهێڵی وەخت بەسەرچێ
نامەکانی دەخاتە پۆستە
نامە هاتووەکانیشی وەردەگرێت
ڕۆژی هەمیشە بۆنخۆش بەشەقبوونی خاك
کاتێك دومبەڵان خۆی دەناسێنێ
لێدەگەڕێ ئاقیق و نووسراوی ناوچەوانی هەر هەموو پێغەمبەرەکان تێکەڵی بن
لە گەرمەی سەما و ناخ جریواندن
دڵی دەشوات و دەڕوا
پڕ دەستمان کڵۆ شەکر و مۆری بەخت دەکات

دەتوانین کەلوپەل و وێنەی بەهرەمەندەکانمان بکڕین
دەستەسڕی تەنکیش لەگەڵ خۆمان هەڵگرین
بێباکی بڵندبوونەوەی چنار
دەبێتە شوێنێك وەك قۆزاخەی ئاوریشم
جوانکراو بەسپێنەی هێلکە
ئاسوودە و پڕ بەهرە و پەیماندار
هەموومان شەقامێکمان دەبێ تێیدا بچینە سەردانی خزم و کەس و برادەرەکانمان
ڕۆژ کە ئاوا دەبێ
تەواو ئەڤینی خۆی کردووە
سڵاو
سڵاو پەیکەری بەرتیشك و بارانی سەبووری
تێگەیشتی بۆ جارێ نامری

کانوونی یەکەمی 2005 هەولێر

گەڕان لە هێزێکی پڕ جوڵەوە بۆ گرەو لەسەر ئەسپی تۆپیو… ئیبراهیم مەجید

بۆ مێژوو بەخەڵکی کوردستان دەڵێم کە گۆڕان تەنها کائینێکە سواری ناڕەزایەتیەکانی خەڵک بوو، ئەگەر پێشتر هیوا بەم هێزە بوبێت ئەوا لەسایەی کۆمەڵێک خەڵکی کۆنە زۆرفاتیف لە ئێستادا ناڕەزایەتی خەڵکی کپ کردۆوە.
سەرانی گۆڕان (واتە خانەی ڕاپەڕاندن کە بوونەتە دیواری ڕاگری دەسەڵاتی داڕوخاو بەڵام دەنگدەرانی و هەڵسوڕاوەکانی هەمان هێزی یاخی بونی جارانی هەیە وە بۆشاییەکی گەورە هەیە لە نێوان خانەی ڕاپەڕاندن و خوارەوەیدا، ئەوان ناتوانن ببنە میراتگری نەوشیروان مستەفا و ئەو یارییە سیاسیانە بکەن کە پێویستن و کەمێک خۆیان پاک بکەنەوە) هەمان سیاسەتی فەشەلی ناو یەکێتی پیادە دەکەن، سەرکردایەتی بڕیاردەری گۆڕان، یەکێتی، یەکگرتو، پارتی، کۆمەڵ.

هەمان سیاسەتی پاراستنی بەرژەوەندییەکانی سەرانیان هەیە لەژێرەوە ، بەڵام لەسەرەوە گوایە دژایەتی یەکتر دەکەن و جیاوازن لەپرۆژەو بەڕێوەبردندا.

پێش ١-١١-٢٠١٧ مەسعود بارزانی دەستی کێشایەوە لە پۆستە ناشەرعی و ناياساییەکەی ئەگەر دەستی لەکار نەکێشایەتەوە وەک ئێستا چۆن پەرلەمان و حکومەت و کۆمسیۆنی باڵا بە پێی یاسا هیچ شەرعیەتێکی نەماوە ئەویش هەروەها.
تەنها لایەنێک کە کەمێک شەرعیەتی ماوە ئەنجومەنی پارێزگاکانە بەڵام ئەوە بوو ویستیان کارێک بکەن لە بەرژەوەندی خەڵک بە هێنانی موچەی فەرمانبەران ڕاستەوخۆ لە عێراقەوە، بەڵام سەرانی بەژەوەند خوازی حیزبەکان ڕێگەیان لێگرتن بۆ ئەوەی پارە بکەوێتەوە دەست نێچیر بارزانی و قوباد تاڵەبانی بەڵکو لەژێرەوە بەبێ چاودێری خەڵک بەشە تاڵانی سەرکردەی حیزبەکان نەفەوتێ.

ئێستا ئەگەر ئەنجومەنی پارێزگاکان یەک تۆز خۆیان لە قەڵاوی حیزبەکان پاک بکەنەوە نوێنەرایەتی خەڵک بکەن دەتوانن لە زوترین کاتدا موچە بە فەرمانبەرانی مەدەنی وەربگرن و لیستی فەرمانبەران پاک بکەنەوە کە لە لیستی بایۆمەترییەکەدا بەردەوامی هەیە، بەهاوکاری نوێنەرانی کورد لە پەرلەمانی عێراق، بە هاوکاری و چاودێری دیوانی چاودێری حکومەتی عێراق و نوێنەری نەتەوە یەکگرتووەکان هەتا حکومەتی نوێی هەرێمی کوردستان دادەمەزرێت.

لە بەر ئەوەی کۆمسیۆنی هەڵبژاردنەکانی کوردستان شەرعیەتی نەماوە ئەنجومەنی پارێزگاکان ئەگەر ئیرادەیان هەبێت دەتوانن هەڵبژاردنی ڕاستەوخۆ بکەن لە گوندو شارو شارۆچکەکان و نوێنەرایەتی خەڵک هەڵبژێرن بۆ دروستکردنی پەرلەمان و حکومەتی هەرێمی کوردستان و خۆ بەڕێوەبەرێتی دروست بکەن وە هەڵبژاردنی ڕاستەو خۆ پێویستی بە کۆمسیۆن و پاککردنەوەی ناوو پارەی زۆر نیە ، تەنها سەرپەرشتی و چاودێری ناوخۆیی و نەتەوە یەکگرتووەکانی دەوڵەت ، وەک دەرچەیەک بۆ دەربازبون و ڕابەرایەتی کردنی دۆخێکی دروستکراوی سەرانی شکست خواردو دەتوانرێت سنوری ئەم حیزبانە ببڕین خۆمان بۆ خۆمان بتوانین ڕابەرایەتییەک دروست بکەین و ئیرادە و بژێوی بە خەڵکی ئەم دەقەرە بگەڕێنینەوە ، بۆیە گرنگە هەر لە ئێستەوە نەهێڵین حیزبە مردو خۆرەکان جارێکی تر ببنەوە بە نوێنەری ئێمە و نەهێڵین جارێکی تر هاوارگەی دزییەکانیان لەسەر گیرفان و داهاتی ئێمە هەڵدەن .

ئێمە دەمێکە جــواب کراویـــن … وریا مەعروف

هەموو شتێکمان ڕاونا، ئەوانەی مانەوە و سەوز و بەرزییان هەبوو هیچ ئومێدیکیان بۆ ئێمە نەما، بەجێیان هێشتین، هەموو شتێک ڕوودەدات، ئێرە بۆ پاسەوان و بۆ پارێزەر و بۆ ڕێگریە، ژیان گوستراوەتەوە ڕەنگە تەرابێت و، هەڵفڕیبێت، هەموو وەڵامەکان پاڵنەرن- هاندەرن بۆ ئەوەی ڕێگایەکی تر بگرینەبەر، ڕێگای مرۆڤ.. ڕێگای ژیان.

سزا دۆزەخیەکانی دونیا سەرپشك کراون چۆن و چ کاتێك و بە چی قەبارەیەك بەسەر ئەم بەشەی زەمیندا ببارن.

شەپۆلێ بۆ ڕەحمەکانی ژیـان کە دەڕژێــن- دادەبــارێن، جێگەیــان نابێتەوە، دەگەڕێن و دەگەڕێن هیچ کوێ نادۆزنەوە و پێی بەهیچ بەشاییەک نابەن، دواجار دەگەنە ئێرە تەختاییە ڕێگایەکی کراوەیە، دادەبــارێن نەهامەتیەکــان ئازارەکــان. چ خواســتێکە ئێمــە لێــرە بکەوین؟. چ ئارەزوویەکە؟ ئێمەیان فڕێدایە زبڵدانی ژیان و، لە ڕابردوودا زیندانیان کردین، ڕابردوو وەک ژەهر وەک شێرپەنجە کەم کەم لەناومان دەبات، ئێمەش هەموو جوانیەکانمان کوشت، هەموو پیرۆزییەکانمان تۆراند.

ئێمە ئەو چەقۆیەین گوڵەکان دەبڕینەوە، تیر دەگرینە خۆر و پشت دەکەینە مانگ، مرۆڤە باش و چاك و جوان ڕۆحەکان گۆشەگیر دەکەین ئەنجن ئەنجنیان دەکەین، ئەستێرەکان تووڕ هەڵدەدەین، تەنیا قەوزە و کەڕوو بەم خاکە ڕەوا دەبینین، مەکینەیەکی گەورە- کارگەیەکی پلە یەکی مەوادی خراپین. کە مرۆڤ بوویت دوورت دەخەنەوە، ناچارت دەکەن گۆشەگیربیت – تەنیابیت، دوور دوور کەویتەوە، قەهر و ژان دادەبارێ بێت، ڕێگاکانی مرۆڤ بۆ ژیان داخراوە، کۆنکریتیە.

خۆشەبەختی زۆر دووربوو هەر بیریشمان لێ نەکردەوە، تەنها ویستمان داشکاندنێکی کەم لە ئازارەکان بکەین- زیاتربوون دادەبارێ، وەك موژدانە دادەبارێن…

ئیسرائیل چی بە ئێمە کرد … لوقمان بەرزنجی

هەموو شت بۆ خۆیان حەڵاڵە بەڵام بۆ کورد حەرامە. ڕۆژگارێک ئێران وتورکیا تاکە دەست و پشتیوانی دەوڵەتی ئیسرائیل و بوون .لەهەمان کاتیشدا بیست و دوو دەوڵەتی عەرەبی دوژمنی ئیسرائیل بوون ، ئیستا هەردوو وولاتی ئێران و تورکیا یەکەمیان خۆی بەدوژمنی سەرسەختی ئیسرائیل دەزانێت و ئەوەی دووەهەمیش خۆی بە نەیار و پتر لە شەش تا حەوت دەوڵەتی عەرەبیش بە دزی بە ئاشکرا پەیوەندیان لە گەڵ ئیسرائیل هەیە تا پلەی هاوپەیمانی سەربازیش ، بۆ کوردی هەموو ئیستا ڕۆژێک لە ڕۆژان دەستایەتی و هەڤابەندیان لەگەڵ ئیسرائیل هەیە و هەبووە ، بەڵام کە بەرپرسێکی ئیسرائیلی دەڵێت، باسی لە ئەگەری هەر کاتێک دەوڵەتی کوردی جاڕ بدرێت ئەوا ئەوان پشتیوانی لەو دەوڵەتە دەکەن دونیا و قیامەت هەڵدەستێ بەسەر سەری کورد و هەزار ناو و ناتۆرەی بۆ دەدۆزرێتەوە . تەنیا ئەو داخویانیەی یەک تا دوو بەرپرسی ئیسرائیلی وایکرد کە ئێران و تورک و هەموو عارەب و دەوڵەتی ئینگلیزیش هارو شێت بکات و وایان لێبکات بکەونە هەنینەوەی بەو بوختان بە گەلی کوردستان و هەریەک بەجۆرێک باس لە پەیوەندی کوردو ئیسرائیل بکات و ئەو جۆرە باسکردنانەش ئەصل و ئەساسی نیە و نەبووە ، بەڵام لەوانەیە ئیسرائیل بۆ خۆ باس لەو شتە بکات بەڵام هەرگیز لەو باوەڕەدا نیم کە سەرکردایەتی کورد بەتەنیا داوای لە حکومەتی ئیسرائیل کردبێت پشتیونیمان لێبکەن . بەڵێ ئیسرائیل بۆ ئەوەئ ناووچەکە ئارامی بەخۆیەوە نەبینێ لە خاڵە لاوازەکانەوە ئاژاوەی خۆی دەنێتەوە بۆ نیزاکەی تایبەتی خۆی ، ئەگیان خێرە سەرەتا دەیان هەواڵ بەاو بەوە گوایە ئیسرائیل وا خەریکە لە ڕێگەی لوبی جولەکە لە ئەمریکا خەریکی جموجۆڵەن بۆ ئەوەی قەناعەت بە ئەمەیکا بەنن دەوڵەتێکی کوردی لە ناووچەکە درووست بکەن. دەیان هەواڵی لەو جۆرەیان بڵاوکردوەو تا کار گەیشتە ئەوەی هەرچی دەستی کوردیش بوو لەبەر ناوی ئیسرائیل یا بوو بە دوژمنی یا بە نەیاری و حەزنکردنی بە جیابوونەوە لەعیراق. لێردا کە هەموو وولاتانی عەرەبی و ئێران و تورکیا و ئینگلیز و ئەمریکا و نەتەوە یەکگرتوەکان و ئەنجومەنی ئاسایشی نێودەوڵەتی زۆرێک لە وولاتانی

دونیا هەڵویستیان نەرێنیان بەرامب□ر بە ڕیفراندوم نیشاندا ، ئەرێ خێربوو حکومەتی ئیسرائیلی ئەویش هاتە سەرخەت و گوتی ئەگەر سەرۆک حکومەتی ئیسرائیل یا هەر کەسایەتیەکی وەک بنیامێن نەتنیاهو هەر قسەیەکیان لەسەر دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستان کردوە ، ئەوە ڕای شەخسی خۆپانە هیچ پەیوەندیەکانی بە حکومەتی ئیسرائیلەوە نیە ئێمە لە حکومەتی ئیسرائیل هەموو هەوڵێکمان بۆ ئەوەیە کە ناووچەکە بەئارامی بمێنێتەوە و تا بتوانین بە هەموو لایەک شەڕی تیرۆرستانی داعش بکەین ، لەدوای ئۆپەرسیونی 16 ئوکتوبەر دیسان حکومەتی ئیسرائیلی رای□گ□یەنێ ئەو ئۆپەراسیونە کێشەیەکی ناوەخۆی عیراقە و نەدەبوایە کوردەکان هێندە ساکار سیاسەتیان بکردایە ، باشە ئیسرائیل ئەگەر مەبەستی شێواندنی بارودۆخی ناووچەکە نەبێت ئەو هەموو یاری و چاوشلکانێ تەم توماویە چیە بۆکوردی دەهۆنێتەوە . بێ ئەوەی نە کورد و نە حکومەتی هەرێمی کوردستان داوایان لە ئیسرائیل کردبێت ئەو بەندو بالۆرەیان بۆ بخوێنێت ، ئاوا بەو گەرم گوڕیە هاوکاریان بێت و هەرچی ووڵاتی ئیسلامی لە ناووچەکە هەیە لەکوردی هەڵگەڕێنیتەوە، لێرەدا پرس ئەوەیە ئایا دەبێت دوای ئەو ه□□□ستە جیا جیانەی ئیسرائیل لە سەرکردایەتی کورد چۆن کارە دبلۆماسیەکانی خۆی بە ئەنجام بگەیەنێ و بەرپەرچ دانەوەی ئەو پڕوپاگەندانەی لەدژی حکومەتی هەرێم ئەنجام دەدرێت بەوەی کوردستان بە پشتیوانی ئیسرائیل دەخوڕی و هەڕەشە لە یەکپارەچەیی عیراق دەکات ، بەڕای من کاتی ئەوە هاتووە حکومەتی هەرێم ئەولەویاتی کارەکانی ئایندەی ناردنی شاندێک بێت بۆ تورکیا و ووڵاتانی میسرو سعودیە و کۆمکاری عەرەبی بۆ ڕوونکردنەوە و خستنە ڕوی ئەو هەواڵە ناڕاستانەی کە بەو حکومەتانە گەیشتەوە دەربارەی پەیوەندی نێوان کورد و ئیسرائیل ، بۆئەوەی تا ڕادەیەک ئەو فشارە ناشەرعیە تاڕادەیەک لەسەر خەڵکی کوردستان و حکومەتی هەرێم کەمتر بێتەوە چونکە ئەو واقیعەی ئیستا بەسەرمان دێت بەشێکی زۆر بۆ ئەو هەواڵە ناڕاست و نادروست و بێ هەڵویستەی ئیسرائیلە کە ئێمە ئەمڕۆ لەدواڕیفراندوم باجەکەی دەدەین ، پێویستە هەرچی زووە ئەو هەواڵ و هەڵە تێگەیشتنانە بۆ ووڵاتنی ناووچەکە ڕون بکەینەوە بۆ ئەوەی سنورێک هەڵە تێگەیشتن قسە گەورە بێ کردارەکانی ئیسرائیلیش دابێنێن دەربارەی کێشەی کور

ئەڵمانیا

دانپێدانانی حکومەتی هەرێم بە بڕیاری دادگای عێراق بە قەدەغەکردنی سەربەخۆیی کوردستان مایەی شەرمەزارییە

ئەمڕۆ لە بەیاننامەیەکی پڕلەشەرمەزاریدا حکومەتی هەرێم ڕایانگەیاند کە " ڕێز لەو ڕاڤەکردنەی دادگای باڵای فیدراڵی دەگرین"کە دەڵێ "دادگا بڕیاری دا کە جیابونەوەی هیچ ناوچە و پارێزگایەکی وڵات مومکین نیە".

ناوەندی سەربەخۆیی کوردستان دژ بەم بڕیارەی دادگای باڵای ئیتحادی عێراق و دژ بە سەرشۆڕکردنی حکومەتی هەرێمە بۆ ئەم بڕیارە شۆڤینیستییە. ئەمە بڕیارێکی دژی سەربەخۆیی و ئازادی خەڵکی کوردستانە و دژی بڕیاری زۆربەی خەڵکی کوردستانە کە لە رفراندومی ٢٥ سەپتەمبەردا بڕیاری سەربەخۆیی کوردستانی داوە. ئەمە بەشێک لە درێژەی ئەو سیاسەتە داگیرکاریانەی حکومەتی میلیشیا شیعەکانی عێراقە ،کە لە ١٦ ئۆکتۆبەری ٢٠١٧ دەستی پێکردوە ،وە جێبەجێکردنی دەستوری کۆنەپەرستانەی عێراقە کە خەڵکی کوردستان و چارەنوسەکەی کردۆتە پاشکۆ و کۆیلەی یەکپارچەیی خاکی عێراق و دەسەڵاتی شۆڤینستە ئیسلامیەکەی. هەربۆیە لای خەڵکی کوردستان ئەم بڕیارەی دادگای عێراق هیچ ئیعتبارێکی نیە و بڕیاری پێشوازی حکومەتی بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانیش شەرمەزار دەکرێ.

حکومەتی هەرێمی بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانی دەیانەوێ بڕیارە شەرمەزاریەکەیان بشارنەوە و دەڵێن ئەم بڕیارە سەبارەت بە مادەی یەکی دەستورە. ئەمە لەکاتێکدا کە ئەم دادگایە باسی مادەی یەکی نەکردوە و بەڵکو زۆر بەڕۆشنی دەڵێ " دادگا بڕیاری دا کە جیابونەوەی هیچ ناوچە و پارێزگایەکی وڵات مومکین نیە"و"ئەم بڕیارە وەک وەڵامێک بەداوای حکومەت هاتوە کە داوای کردوە سنور بۆ لێکدانەوەی هەڵەی دەستور دابنرێ و جەخت لەسەر یەکێتی عێراق بکرێتەوە".

کەواتە ئاشکرایە کە دادگا و حکومەتی عەبادی بڕیارێکیان دژی سەربەخۆیی داوە و حکومەتی بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانیش ڕێزلەو بڕیارە دەگرن و دژی بڕیاری ٣،٥ملیۆن خەڵکی کوردستان دەوەستن کە لە رفراندومی ٢٥ سەپتەمبەری ٢٠١٧ بەڵێی بە سەربەخۆیی کرد. بەڵام

حکومەتی بەنماڵەکان لە ترسی خەڵک و شەرمەزابونیان لەلای خەڵک شەرم دەکەن کە ئەم ڕاستیە بڵێن.

ئاشکرایە ئەم مامەڵە و سەوداکردنەی یەکێتی و پارتی بە ماف و بڕیاری خەڵکی کوردستانەوە بە سەربەخۆیی لەپێناو گەڕانەوەی پلەوپۆست و پارە و پاراستنی دەسەڵاتی میلیشیایی خۆیاندایە. تەسلیمکردنەوەی خەڵکی کوردستان و ژێردەستەکردنەوەی وەک هەمیشە کاروسیاسەتی یەکێتی و پارتی بوە و بۆیە ئێستاش زۆر بۆیان ئاسانە سەردانەوێنن لەبەرامبەر بڕیاری داگیرکەرانەی ئاشکرای لەم چەشنەی قەدەغەکردنی سەربەخۆیی لە خەڵکی کوردستان و ڕایدەگەیەنن کە ئەوان سوپاسی سیستانی و ئێران و قاسم سلێمانی دەکەن کە ئەمجارەش ڕێگەیان داوەتەوە بەم میلیشیا کوردیانە ببنەوە بە خزمەتکاری یەکپارچەیی عێراق و حکومەتی میلیشیا شیعە دەسەڵاتدارەکان.

ئاشکرایە یەکێتی لە ١٦ ئۆکتۆبەردا کەرکوکی فرۆشت تەنیا بە ئەوەی ئاغاکانی ئێران ڕازی بکا و ئێستاش لەگەڵ پارتیش بەهەمان قیمەت ئامادەیان دەربڕیوە کە ببنەوە پاشکۆی دەسەڵاتی میلیشیا شیعەکان. ئەم دوو میلیشیایە هەرچۆن لە ٢٠٠٣دا خەڵکی کوردستانیان تەسلیمی فیدرالیزمی قەومی و ئیسلامی عێراق کردوە و بەپێی دەستوری عێراق خەڵکی کوردستانیان کردەوە کۆیلەی یەکپارچەیی عێراق ، ئێستاش هەر بەو نەفەسەوە باسی ملکەچیان بە ئەم دەستورە داگیرکەرانە و بڕیاری قەدەغەکردنی سەربەخۆیی دەکەن.
بەڕاستی ئەمە شکست نیە ئەمە هیچ ناوێکی تری نیە جگە لە بونەوە بە پاشکۆی حکومەتی میلیشیا شیعەکانی عێراق. هەربۆیە عەبادیش ئەمڕۆ بەرامبەر بەم میلیشیا کوردیانەی بونەتە پاشکۆی ڕایگەیاند کە خاڵە سنوریەکانیشیان لێ دەسەنێتەوە و چیتر چاوەڕوان ناکا. هاوکات مامەڵەش لەگەڵ دەسەڵات لە کوردستان وەک مامەڵە لەگەڵ کەمەڵێک لایەن و چەند پارێزگایەک دەکا و هیچ ئیعتبارێک بە ئەم حکومەتەی بنەماڵەی تاڵەبانی و بارزانیش دانانێت.

ئاشکرایە زۆربەی خەڵکی کوردستان ئەم سەرشۆڕیەی یەکیتی و پارتی قبوڵ ناکا و ئەم خەڵکی ئازادی خوازە بە دەنگی زۆرینەی خواستی سەربەخۆیی خۆی بە دنیا و عەبادی و ئێران و تورکیا ڕاگەیاند. هەموو ئەم هەوڵانەی دەسەڵاتدارە میلیشیا شیعەکان و ئەم دەوڵەتانەش بە سزادانی خەڵکی کوردستان و شکاندنی ئەم ئیرادە وبڕیاری سەربەخۆییەتی. ڕێگای ئاسانیش بە ئەم هێزە داگیرکەرانە میلیشیا پاشکۆکانی یەکێتی و پارتیە کە هەمیشە ئامادەن خەڵکی کوردستان و ژیان و ماف و چارەنوسی لەپێناو پلە و پۆست و پارەی

خۆیاندا هەڕاج بکەن. بێگومان ئەم ساتوسەودایانەی یەکێتی و پارتی خەڵکی کوردستان دەکاتەوە ژێردەستەی حکومەتێکی ئیسلامی و قەومی لە عێراقدا کە هەمان سیاسەت و بەرنامەی بەعسی بەرامبەر خەڵکی کوردستان هەیە و ئەمەش قوربانی و ستەم و ماڵوێرانی و بێ مافی زۆری بەدواوە دەبێ. هەربۆیە تەنیا ڕێگا چارە بۆ ڕزگاربون لەدەست ئەم ژێردەستەیی و کۆیلایەتیە هەر ڕێگای سەربەخۆیی کوردستانە لە دەوڵەتی شۆڤینیشتی ئیسلامی عێراق و نەهێشتنی دەسەلآتی ئەم میلیشیایانەی یەکێتی و پارتیە کە بازرگانی بە ماف و ژیانی خەڵکی کوردستانەوە دەکەن. خەڵکی کوردستان وەک هەمیشە لەسەدەیەکی ڕابردودا نیشانی داوە لەم خەباتە بۆ گەیشتن بە ئازادی و سەربەخۆیی دەست هەڵناگرێ و بڕیاری شەرمەزارانەی حکومەتی هەرێمیش دەخاتە زبڵدانی مێژووەوە. دەبێت حکومەتی عێراق باش بزانێت کە هەرکات خەڵکی کوردستان فرسەتی بۆ هەڵکەوتەوە و لەدەست میلیشیا بازرگانەکانی یەکێتی و پارتی ڕزگاری بوو، ئەوا ئەو بڕیارانەی دادگای عێراق و حکومەتەکەی عەبادی ڕەوانەی لای بڕیارەکانی مەجلیسی قیادەی ثورەی بەعس دەکا.

ناوەندی سەربەخۆیی کوردستان کە لە ١٨ ساڵەی ڕابردووەوە دژ بە حکومەتی بەعس و حکومەتی میلیشیا شیعەکانی عێراق لە پێناو سەربەخۆیی کوردستاندا خەباتی کردوە، لە ئێستاشدا دژ بەم بڕیارە شۆڤینستانەی حکومەت و دادگا وپەرلەمانی عیراق دەوەستێتەوە و بەیانی پێشوازی حکومەتی هەرێمیش شەرمەزاردەکا.

ناوەندی سەربەخۆیی کوردستان
١٤ نۆڤەمبەری ٢٠١٧

خۆپاراستن ...

فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی

منداڵی ئاقڵ وژیر
ئەی بچکۆلەی ڕۆشنبیر
لەبەفرولەبا □ێزە

لەسەرما خۆت پارێزە
زستان وەرزی سەرمایە
ســەرماوەك دڕك وایــە
کەهەڵچەقی لەلەشت
سیس دەبێ ڕەنگی گەشت
وریــایــت لــێــدەســێــنــێ
تــوانــاوهــێزت نامێنێ
وەك كــاسەیەکی بۆشــی
هەستدەکەی کەنەخۆشی
جــاچــاك وایــە وریابیت
زستان دوورلەسەرمابیت
لــەجــل وبــەرگــی گــەرما
خــۆت پــارێــزە لەسەرما.